

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ****ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ**

ΥΠΟΘΕΣΗ È Λ κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 16412/02)

ΑΠΟΦΑΣΗ**ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ****27 Μαΐου 2004**

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 § 2 της Συμβάσεως.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ**ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ, 27-05-2004**

[υπογραφή :]

/ S. NIELSEN /

Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση ÈΛ κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συγκροτηθέν από τμήμα απαρτιζόμενο από τους κ.κ. δικαστές:

G. BONELLO, *Πρόεδρος*,

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,
F. TULKENS,
E. LEVITS,
S. ΒΟΤΟΥΧΑΡΟΒΑ,
Α. ΚΟΒΛΕΡ,
V. ΖΑΓΡΕΒΕΛΣΚΥ,

και από τον κ. S. NIELSEN, *Γραμματέα του Τμήματος*

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο την 6 Μαΐου 2004,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 16412/02) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος Χ Λ («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου την 28 Μαρτίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον Δικηγόρο Αθηνών Β. ΦΟΥΝΤΟΥΚΟ. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τον εκπρόσωπο του πληρεξουσίου της, Δ. ΚΑΛΟΓΗΡΟ, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Την 22 Απριλίου 2003, το πρώτο τμήμα απεφάσισε να γνωστοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση περί της διάρκειας της διαδικασίας. Βάσει των διατάξεων του άρθρου 29 § 3, απεφάσισε ότι θα συνεξετάζονταν το παραδεκτό και το βάσιμο της υποθέσεως.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1942 και διαμένει στην Σπάρτη.

5. Το 1973, πυρκαγιά η οποία προκλήθηκε από τους πυλώνες της Δ.Ε.Η., κατέστρεψε ολοσχερώς την οικία του προσφεύγοντος.

6. Την 4 Οκτωβρίου 1978, ο προσφεύγων ήγειρε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή, με την οποία ζητούσε να καταδικασθεί η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού («Δ.Ε.Η.») να του καταβάλει αποζημίωση για την καταστροφή της περιουσίας του. Η συζήτηση ορίσθηκε για την 24 Νοεμβρίου 1978, αλλά εν συνεχεία η συζήτηση ανεβλήθη διότι ούτε ο προσφεύγων ούτε ο αντίδικος αυτού ενεφανίσθησαν.

7. Την 20 Ιουλίου 1983, ο προσφεύγων ζήτησε να ορισθεί νέα δικάσιμος. Αυτή ορίσθηκε για την 23 Φεβρουαρίου 1984, αλλά εν συνεχεία η συζήτηση ανεβλήθη διότι ούτε ο προσφεύγων ούτε ο αντίδικος αυτού ενεφανίσθησαν. Την 11 Σεπτεμβρίου 1984, ο προσφεύγων ζήτησε να ορισθεί νέα δικάσιμος. Αυτή ορίσθηκε για την 16 Νοεμβρίου 1984, αλλά και πάλι η συζήτηση ανεβλήθη διότι ούτε ο προσφεύγων ούτε ο αντίδικος αυτού ενεφανίσθησαν.

8. Την 2 Δεκεμβρίου 1987, ο προσφεύγων ήγειρε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών νέα αγωγή, με την οποία ζητούσε την καταβολή νομιμοτόκως των ποσών τα οποία αξίωνε με την πρώτη αγωγή, την οποία ήγειρε το 1978. Η συζήτηση ορίσθηκε για την 22 Ιανουαρίου 1988, αλλά εν συνεχεία ανεβλήθη, διότι ούτε ο προσφεύγων ούτε ο αντίδικος αυτού ενεφανίσθησαν.

9. Την 10 Νοεμβρίου 1992, ο προσφεύγων ζήτησε να ορισθεί νέα δικάσιμος. Η συζήτηση ορίσθηκε για την 21 Ιανουαρίου 1993, αλλά εν συνεχεία ανεβλήθη λόγω της απεργίας των δικηγόρων του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (η οποία πραγματοποιήθηκε από 30 Οκτωβρίου 1992 έως 8 Μαρτίου 1993). Την 20 Ιανουαρίου 1998, ο προσφεύγων ζήτησε να ορισθεί νέα δικάσιμος. Η υπόθεση συζητήθηκε την 10 Δεκεμβρίου 1998.

10. Την 29 Απριλίου 1999, το δικαστήριο απέρριψε τα αιτήματα του προσφεύγοντος λόγω παραγραφής (απόφαση 2992/1999). Το δικαστήριο έκρινε, ειδικότερα, ότι, από της αναβολής της από 16 Νοεμβρίου 1984 συζητήσεως μέχρι της από 10 Νοεμβρίου 1992 αιτήσεως, με την οποία ο προσφεύγων ζήτησε να ορισθεί νέα δικάσιμος, είχαν παρέλθει περισσότερα από πέντε έτη. Το δικαστήριο διέψευσε το επιχείρημα του προσφεύγοντος, συμφώνως προς το οποίο η εισαγωγή της από 2 Δεκεμβρίου 1987 δευτέρας αγωγής αυτού ήθελε διακόψει την πενταετή προθεσμία παραγραφής. Το δικαστήριο έκρινε επ' αυτού ότι η δεύτερη αγωγή, η οποία εισήχθη από τον προσφεύγοντα, αφορούσε νέο αίτημα, διάφορο του αιτήματος το οποίο κατετέθη με την πρώτη αγωγή αυτού. Σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω δεύτερο αίτημα είχε επίσης παραγραφεί, διότι είχε εισαχθεί πέντε και περισσότερα έτη μετά από την κατάθεση της πρώτης αγωγής του προσφεύγοντος.

11. Την 6 Ιουλίου 1999, ο προσφεύγων εφείσβαλε την εν λόγω απόφαση.

12. Την 30 Αυγούστου 2000, το Εφετείο Αθηνών, βάσει αποφάσεως του Αρείου Πάγου, με την οποία μετεβλήθη η οικεία νομολογία (απόφαση 40/1996), επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (απόφαση 7132/2000). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα την 28 Σεπτεμβρίου 2000. Ο προσφεύγων δεν κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως, επειδή θεώρησε ότι βάσει της νέας νομολογίας του Αρείου Πάγου, η αίτηση αυτού δεν θα είχε αίσια έκβαση.

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

13. Οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής :

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο δεν ενεργεί, ει μη μόνον τη αιτήσει διαδίκου και αποφασίζει βάσει των υπό των διαδίκων προβαλλομένων ισχυρισμών (...).»

Άρθρο 108

«Οι δικονομικές πράξεις λαμβάνουν χώρα τη πρωτοβουλία και επιμελεία των διαδίκων (...).»

Τα προρρηθέντα άρθρα καθιερώνουν αντιστοίχως την αρχή της διαθέσεως και την αρχή πρωτοβουλίας των διαδίκων. Κατά την αρχή διαθέσεως, η δικαστική προστασία στο πλαίσιο των διαφορών αστικής φύσεως παρέχεται μόνον εάν ζητείται από τους διαδίκους, στον βαθμό στον οποίο ζητείται και εάν συνεχίζει να ζητείται. Εξ άλλου, κατά την αρχή πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος διαδικασίας αστικής φύσεως εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π. ΓΕΣΣΙΟΥ-ΦΑΛΤΣΗ, *Civil Procedure in Hellas*, εκδόσεις Σάκκουλα-Kluwer, σελ. 45 και επ.).

Άρθρο 260

«Εάν οι διάδικοι δεν είναι παρόντες κατά τη συζήτηση (...), η συζήτηση αναβάλλεται (...).»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ**ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ****A. Περί της αιτιάσεως περί της διάρκειας της διαδικασίας**

14. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η διάρκεια της διαδικασίας συνιστά παραβίαση της αρχής της «ευλόγου προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει τα εξής :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δίκαιως (...) εντός λογικής προθεσμίας, από (...) δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

15. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη, άρχισε την 4 Οκτωβρίου 1978, όταν ο προσφεύγων προσέφυγε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, και έληξε την 30 Αυγούστου 2000, με την εφετειακή απόφαση, ήτοι διήρκεσε είκοσι ένα έτη, δέκα μήνες και είκοσι έξι ημέρες για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας, εκ των οποίων άνω των δεκατεσσάρων ετών και εννέα μηνών μετά την 20 Νοεμβρίου 1985, ημερομηνία αναγνώρισεως του δικαιώματος ατομικής προσφυγής από την Ελλάδα.

1. Περὶ του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξ άλλου ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κανέναν άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, συνεπώς, να γίνει δεκτή.

2. Επί της ουσίας

17. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η συμπεριφορά των διαδίκων συνέβαλε τα μέγιστα στην παράταση της διάρκειας της διαδικασίας αυτής. Προκειμένου περί της διαδικασίας ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, η Κυβέρνηση διαπιστώνει ότι, εξαιρουμένης της συζητήσεως της 21 Ιανουαρίου 1993, η οποία ανεβλήθη λόγω της απεργίας των δικηγόρων, έπρεπε να αναβληθούν όλες οι λοιπές ορισθείσες συζητήσεις λόγω της απουσίας του προσφεύγοντος, γεγονός το οποίο καθυστέρησε σημαντικά τη διαδικασία. Αναφερόμενη περαιτέρω στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ο οποίος παραχωρεί την πρωτοβουλία στους διαδίκους, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι ημερολογιακά βεβαιώνεται η απουσία επιμελείας του προσφεύγοντος ο

οποίος καθυστέρησε υπερβολικά την αίτηση περί ορισμού δικασίμων. Η Κυβέρνηση καταλήγει ότι ουδεμία καθυστέρηση δύναται να καταλογισθεί στις δικαστικές αρχές, οι οποίες διεκπεραίωσαν την υπόθεση αυτή με επιμέλεια.

18. Ο προσφεύγων εκτιμά ότι η υπόθεσή του απετέλεσε αντικείμενο υπερβολικής διάρκειας και ότι το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών ευθύνεται αποκλειστικώς για τις αναβολές και τις καθυστερήσεις οι οποίες σημειώθηκαν στο πλαίσιο της υποθέσεώς του.

19. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχει καθιερώσει η νομολογία αυτού, όπως ειδικότερα η πολυπλοκότητα της υποθέσεως, η συμπεριφορά του προσφεύγοντος και η συμπεριφορά των αρμοδίων αρχών, ως και οι συνέπειες της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n° 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

20. Εξ άλλου, και μόνον η καταλογιστέα στις αρμόδιες δικαστικές αρχές βραδύτητα δύναται να οδηγήσει στη διαπίστωση υπερβάσεως της ευλόγου προθεσμίας, η οποία αντιβαίνει προς τη Σύμβαση. Ακόμα και στα νομικά συστήματα, τα οποία καθιερώνουν την αρχή διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την εξασφάλιση της απαιτούμενης από το άρθρο 6 § 1 ταχύτητας (*Λιποσελίτης κατά της Ελλάδος*, n° 62771/00, § 30, 5 Φεβρουαρίου 2004).

21. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η υπόθεση δεν παρουσίαζε ιδιαίτερη δυσκολία. Όσον αφορά τη συμπεριφορά των διαδίκων, το Δικαστήριο κρίνει ότι η απουσία του προσφεύγοντος ευθύνεται για όλες τις αναβολές της συζητήσεως της υποθέσεως ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, πλην της συζητήσεως της 21 Ιανουαρίου 1993, η οποία ανεβλήθη λόγω της απεργίας των δικηγόρων. Οι αναβολές αυτές, σε συνδυασμό με την

υπερβολική καθυστέρηση με την οποία ο προσφεύγων ζητούσε κάθε φορά να ορισθεί νέα δικάσιμος, ευθύνονται για μία καθυστέρηση άνω των είκοσι ετών, για την οποία δεν πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνο το Δημόσιο. Το Δικαστήριο επισημαίνει ειδικότερα ότι, εφόσον ο προσφεύγων δεν εκδήλωνε ενδιαφέρον ως προς την επανάληψη της διαδικασίας ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, το τελευταίο δεν διέθετε περιθώριο περαιτέρω ενεργειών. Πράγματι, κατά την αρχή διαθέσεως και κατά την αρχή πρωτοβουλίας των διαδίκων, οι οποίες έχουν καθιερωθεί με τα άρθρα 106 και 108 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (βλ. παράγραφο 13 ανωτέρω), η πρόοδος της διαδικασίας εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων. Εάν οι διάδικοι εγκαταλείπουν προσωρινώς ή οριστικώς τη διαδικασία, τα δικαστήρια δεν δύνανται με δική τους πρωτοβουλία να τους επιβάλουν την επανάληψή της. Η κατάσταση αυτή δεν δύναται να παραλληλισθεί με μία υποτιθέμενη τρέχουσα διαδικασία, για την οποία τα δικαστήρια οφείλουν να μεριμνούν όσον αφορά την καλή διεξαγωγή της, χαρακτηριζόμενα, παραδείγματος χάριν, από σύνεση όταν πρόκειται να κάνουν δεκτό ένα αίτημα περί αναβολής, να ακροασθούν μάρτυρες ή να τηρήσουν τις απαιτούμενες προθεσμίες για τη σύνταξη εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης (βλ., *a contrario*, *LSI Information Technologies κατά της Ελλάδος*, n° 46380/99, § 34, 20 Δεκεμβρίου 2001).

22. Όσον αφορά τη συμπεριφορά των δικαστικών αρχών, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν πρέπει να καταλογισθούν σε αυτές αδικαιολόγητες περίοδοι αδρανείας ή βραδύτητας. Πράγματι, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι κάθε φορά που ο προσφεύγων ζητούσε να ορισθεί νέα δικάσιμος, το Πολυμελές Πρωτοδικείο την όριζε εντός συντομότατου χρονικού διαστήματος. Εξ άλλου, το δικαστήριο αυτό εξέδωσε την απόφασή του εντός ενός έτους, τριών μηνών και εννέα ημερών από της ημερομηνίας καταθέσεως του αιτήματος του προσφεύγοντος περί ορισμού νέας δικάσιμου, στην οποία συζήτηση παρέστη. Όσον αφορά τη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου, αυτή

διήρκεσε ένα έτος, έναν μήνα και είκοσι τέσσερις ημέρες. Κατά το Δικαστήριο, σε καμία περίπτωση οι προθεσμίες αυτές δύνανται να θεωρηθούν μη εύλογες.

23. Βάσει των στοιχείων τα οποία συγκεντρώθηκαν, και παρά τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπήρξε υπέρβαση της «ευλόγου προθεσμίας» υπό την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

Επομένως, δεν υπήρξε παραβίαση της διατάξεως αυτής.

B. Περί της αιτιάσεως περί του δικαίου χαρακτήρα της διαδικασίας

24. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης ότι η διαδικασία δεν υπήρξε δίκαια. Δηλώνει, ειδικότερα, ότι έπρεπε το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών να διατάξει την εξέταση μαρτύρων πριν από την έκδοση της αποφάσεώς του.

25. Ακόμα και εάν ο ενδιαφερόμενος είχε εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα, αφού δεν κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως της εφετειακής αποφάσεως, το Δικαστήριο υπομιμνήσκει ότι κατά το άρθρο 19 της Συμβάσεως, σκοπό έχει την εξασφάλιση του σεβασμού των αναληφθεισών υπό των συμβαλλομένων Μερών δια της Συμβάσεως υποχρεώσεων. Ειδικότερα, είναι αναρμόδιο να αποφαίνεται, νόμω ή ουσία, επί σφαλμάτων τα οποία φέρεται ότι διέπραξε εσωτερικό δικαστήριο, εκτός εάν και στο μέτρο που θα ήταν δυνατό να έχουν θίξει τα προστατευόμενα από τη Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες. Εξ άλλου, αν και η Σύμβαση εγγυάται στο άρθρο 6 το δικαίωμα σε δίκαια δίκη, ωστόσο δεν ρυθμίζει τα του παραδεκτού των αποδείξεων ή τα της αξιολογήσεως αυτών, θέμα το οποίο εμπίπτει συνεπώς κατ' αρχάς στο πεδίο εφαρμογής του εσωτερικού δικαίου και αρμοδιότητας των εθνικών δικαστηρίων (*Garcia Ruiz κατά της Ισπανίας* [GC], n° 30544/96, § 28, CEDH 1999-I).

26. Όμως, το Δικαστήριο δεν επισημαίνει κάποια ένδειξη αυθαιρεσίας κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, η οποία σεβάσθηκε την αρχή της αντιμωλίας και κατά τη διάρκεια της οποίας ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να παρουσιάσει όλα τα επιχειρήματα για να υπερασπισθεί την υπόθεσή του. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στο σύνολό της, η επίμαχη διαδικασία υπήρξε δίκαια, υπό την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

27. Συνεπώς, πρέπει η αίτηση αυτή να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως προς την αίτηση περί της διάρκειας της διαδικασίας και την απορρίπτει κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

Συντάχθηκε στη Γαλλική, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 27 Μαΐου 2004 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

/ Søren NIELSEN /

Γραμματέας

[υπογραφή]

Giovanni BONELLO

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 13-06-2004

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ